

Kadervorming lichthinder

Preventie Lichthinder vzw
& Natuurpunt Educatie
met de steun van Tandem en de Vlaamse overheid

Les 4

natuurpunt
educatie

voorjaar 2009

1

Inhoud cursus

- Les 1 (Preventie Lichthinder vzw)
 - Inleiding
 - Probleemstelling
 - Oorzaken
 - Oplossingen
 - Beleidskader
- Les 2 (Natuurpunt Educatie)
 - Effecten op mens & gezondheid
 - Effecten op natuur
 - Energieverspilling -> duurzame ontwikkeling
- Les 3 (Preventie Lichthinder vzw)
 - Technische achtergrond verlichting
 - Hoe efficiënt verlichten?
- Les 4 (Natuurpunt Educatie en Centrum Voor Milieueducatie)
 - Tips voorbereiding toelichtingen, wandelingen,...
 - Lichthindertesten

voorjaar 2009

Cursus kadervorming lichthinder

natuurpunt
educatie

2

Wat er aan doen?

- Er is meer en meer bewustwording.
- Echter te weinig kennis over hoe het beter kan.
- Over wat goed is en fout.
- Overgrote deel van problemen is uit onwetendheid.

voorjaar 2009

Cursus kadervorming lichthinder

natuurpunt
educatie

3

Het probleem met lichthinder

- Gemeentes vormen de sleutel om lichthinder krachtadig aan te pakken
- Er is beleidsondersteunende wetgeving
- Probleem? Kennis, bewustwording en prioriteiten.

voorjaar 2009

Cursus kadervorming lichthinder

natuurpunt
educatie

4

Wat er aan doen?

- Sensibilisatie:
 - Nacht van de Duisternis (28/03/2009)
<http://www.nachtvandeduisternis.be>
 - Europees symposium lichthinder (29&30/4/2005)
<http://www.lichthinder.be/symposium>
- Structureel:
 - DULOMI: begeleiding van 50 gemeenten (PROJECT AFGELOPEN)
 - Lichtaudits: onderzoek en beleidsvoorstellen
<http://www.preventielichthinder.be>
 - Advies bij concrete verlichtingsprojecten.

voorjaar 2009

Cursus kadervorming lichthinder

natuurpunt
educatie

5

Nacht van de Duisternis

- Voor de 14^e maal georganiseerd in 2009
- een campagne die gemeenten wil overtuigen om rationeel om te springen met openbare verlichting en om lichthinder zoveel mogelijk te beperken

voorjaar 2009

Cursus kadervorming lichthinder

natuurpunt
educatie

6

Boodschap

- Het overmatige en verkeerde gebruik van verlichting op het publiek domein onder de aandacht brengen.
- Duisternis is een oerqualiteit. Mensen, fauna en flora kunnen niet zonder.
- De juiste verlichting op het juiste moment en de juiste plaats heeft ook invloed op de energiefactuur van de gemeente, want overdadige verlichting kost geld.

Doelgroepen

- **Gemeentebesturen en bedrijven**
 - zoveel mogelijk doven van openbare verlichting en buitenverlichting op de nacht
 - voor gemeenten: sensibilisatie van bewoners over lichthinder op de nacht door middel van een activiteit
 - voor gemeenten: de ondersteuning van een lokale vereniging die een activiteit wil organiseren
- **Netbeheerders**
 - technische mogelijkheden voor doven van openbare verlichting communiceren naar gemeenten
- **Lokale verenigingen/sterrenkunde verenigingen**
 - sensibilisatie van bewoners over lichthinder of over de voordelen van een duistere nacht door de organisatie van een nachtelijke activiteit
- **Publiek**
 - aanwezig zijn op de georganiseerde activiteiten
 - bewustwording van het milieuprobleem lichthinder en de voordelen inzien van rationeel verlichten (ook thuis)
- Voorbeeldactiviteiten: Lokale activiteiten: zintuigenwandeling, poëzie-avond, café-avond bij kaarslicht, vertelwandeling 'drakendaden en wolvenogen', Weerwolven in het park

Nacht van de duisternis

- In 2008 kwamen naar schatting ruim **18.000 mensen** af naar lokale activiteiten in 109 (geregistreerde) gemeenten. BBL roept gemeenten op om op 28 maart 2009:
 - De openbare **verlichting** en klemtoonverlichting te **doven**.
 - Een gezellige activiteit te organiseren die het belang van een duistere nacht in de verf zet.
 - De **activiteit te registreren** op www.nachtvandeduisternis.be.

Link met SO

- Indien de gemeente communiceert over lichthinder naar de burgers toe, kan deze actie in het thema hinder opgenomen worden als '**passieve sensibilisatie**' (art. 2 – titel 5.2)
- Deze actie kan tevens tegemoet komen aan het luik '**actieve sensibilisatie**' op onderscheidingsniveau (art. 5. –titel 5.3) in het thema hinder.

Internationale Earth Hour (WWF)

- Tussen 20u30 en 21u30 kunt u tijdens de Nacht bovendien speciale aandacht besteden aan het **internationale Earth Hour van WWF**. Wanneer u (een deel van) uw verlichting symbolisch dooft, kan u zich eveneens registreren bij www.earthhour.be. Op die manier neemt u deel aan een internationale oproep aan steden, bedrijven en burgers om **klimaatverandering tegen te gaan** en geeft u zo een signaal naar de volgende klimaatconferentie in Kopenhagen.

Voor gemeentelijke diensten

- Neem tijdig contact op met de contactpersoon van uw **netbeheerder** om te weten wat de mogelijkheden zijn op de Nacht van de Duisternis. Zowel Eandis als Infrax verlenen hun medewerking aan de nacht van de duisternis en voorzien een formule om de verlichting geheel of gedeeltelijk te doven. U ontvangt hierover een rechtstreekse communicatie van hen.

Eandis 2009

- Verlichting gedoofd tijdens de kantooruren op vrijdag en terug aangestoken tijdens de kantooruren op maandag (dus **hele weekend gedoofd**): **gratis** door EANDIS.
- Verlichting doven op zaterdag en gedurende zondag overdag terug ontsteken: **werkuren aangerekend**.
- Indien de gemeente een publieksactiviteit organiseert in het kader van de nacht van de duisternis, kan ze daarvoor bij EANDIS een **premie van 400 euro** ontvangen. Die kan gebruikt worden om verlichting gedurende die nacht te doven of voor andere zaken ter ondersteuning van de activiteit. Wie dus een activiteit organiseert, kan best contact opnemen met de gemeente en voorstellen op samenwerking. De gemeente kan dan de premie aanvragen en daarmee de activiteit ondersteunen.

Nacht vd Duisternis

- Campagnemateriaal op website NvdD:
 - Voorbeeldartikel
 - Flyer & affiche
 - Info modelactiviteit
 - Lichthinderpowerpoint
 - Lichthinderposters
- **Ideaal: nauwe samenwerking** tussen verschillende **lokale verenigingen**

Nacht van de Duisternis

- Activiteiten rond verschillende thema's:
 - Buitenverlichting (hoe goed verlichten?)
 - Flora & Fauna (nachtdieren en lichthinder)
 - Sterren kijken (astronomie en lichthinder)
 - Genieten van de duisternis (donkerte, poëzie, etc.)

Modelactiviteit 1

- Lichthindertour
 - Tocht langs goede en slechte voorbeelden van buitenverlichting (stads-/gemeentecentrum, industrie- of sportterrein)
 - Voordeel: theorie onmiddellijk bij praktijk gevoegd
 - Eventueel voorafgegaan door korte powerpoint over principes goed verlichten, wetgevend kader, ...

Modelactiviteit 2

- Wandeling met aandacht voor lichthinder & nachtleven (dieren)
 - Uilen
 - Vleermuizen
 - Nachtvinders
- Doel: de aandacht vestigen op de **nachtelijke fauna en flora** en via deze weg ook iets meer vertellen over **lichthinder, lichtvervuiling** en de **invloed** ervan op planten, dieren en mensen.

Modelactiviteit 2

- Mogelijk wandeling laten voorafgaan door powerpoint
- Ppt beschikbaar!
- Voorbeelden lichthinder uit eigen dorp spreken mensen meer aan

Uilen kijken

- Territoria op voorhand in kaart brengen
- 3 soorten: Kerkuil, Steenuil & Bosuil
- Gebruik van geluid om uilen te activeren

voorjaar 2009 Cursus kadervorming lichthinder

natuurpunt Educate

19

Uilen kijken

- Steenuil

voorjaar 2009 Cursus kadervorming lichthinder

natuurpunt Educate

20

Uilen kijken

- Kerkuil

voorjaar 2009 Cursus kadervorming lichthinder

natuurpunt Educate

21

Bosuil

voorjaar 2009 Cursus kadervorming lichthinder

natuurpunt Educate

22

Vleermuizen zoeken

- Vleermuizen komen overal voor
- Tocht met lampen en bat-detector?
 - mooi weer, beetje geluk
 - onderscheid niet makkelijk, maar niet nodig
- Bezoek aan winterobject?
 - verstoring!
 - vergunning
- Info: Vleermuizenwerkgroep Natuurpunt vzw

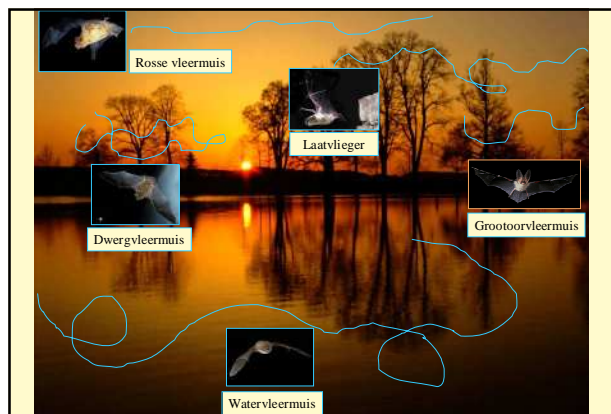

voorjaar 2009 Cursus kadervorming lichthinder

natuurpunt Educate

23

voorjaar 2009 Cursus kadervorming lichthinder

natuurpunt Educate

24

Zien met je oren

De Bat-detector

- Hoge frequenties omzetten naar hoorbare geluiden
- Onmisbaar in het vleermuisonderzoek
 - Watervleermuis
 - Dwergvleermuis
 - Rosse vleermuis

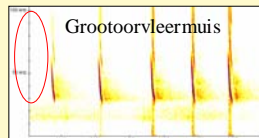
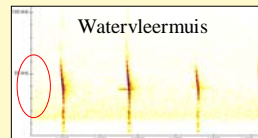
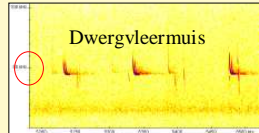
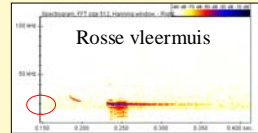

voorjaar 2009 Cursus kadervorming lichthinder

25

Zien met je oren

Iedere vleermuis roep zoals hij gebekt is

voorjaar 2009 Cursus kadervorming lichthinder

26

Nachtvinders lokken zonder lamp

- Smeer
 - Mengsel van alcohol & suiker
 - Ingrediënten: rode wijn, trappist, siroop, fruit, ...
 - Werkt het beste in het vroege voorjaar en in de nazomer-najaar

voorjaar 2009 Cursus kadervorming lichthinder

27

Smeer

- Aanbrengen op boomstammen of weipaaltjes
- Op een onbelichte plek
- Werkt het best in de eerste uren na zonsondergang
- Lichtschuwe soorten: opgelet!

voorjaar 2009 Cursus kadervorming lichthinder

28

Smeer

Rood Weeskind

voorjaar 2009 Cursus kadervorming lichthinder

29

Smeer

voorjaar 2009 Cursus kadervorming lichthinder

30

Salamanders schijnen

- Aan de rand van poelen en vennen
- Met zaklamp oever afspeuren
- Salamanders onderwater in ondiepe zone

voorjaar 2009 Cursus kadervorming lichthinder

natuurpunt Educatie

31

Concrete lichthindertesten

- Hoe sterk is de lichtvervuiling in jouw gemeente?

- Cassiopeia
- Kleine beer
- Orion

voorjaar 2009 Cursus kadervorming lichthinder

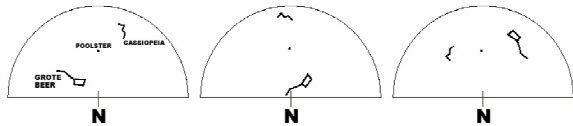

natuurpunt Educatie

32

Cassiopeia

- Sterrenbeeld met 5 heldere sterren in de vorm van een W
- Tussen noordelijke horizon en punt recht boven u
- Sterrenbeelden draaien langzaam rond poolster in tegenwijzerzin

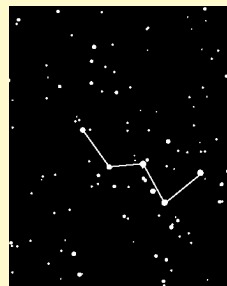
voorjaar 2009 Cursus kadervorming lichthinder

natuurpunt Educatie

33

Cassiopeia

voorjaar 2009 Cursus kadervorming lichthinder

natuurpunt Educatie

34

Cassiopeia-test

- Werkwijze
1. Situeer de 'W' van Cassiopeia en hou de kaartjes in dezelfde positie als het sterrenbeeld
 2. Overloop a.d.h.v. het bovenste sterrenkaartje alle controle-sterren in de aangegeven volgorde. Probeer zo ver mogelijk te geraken.
 3. Lees daarna op het onderste sterrenkaartje de waarde af van de zwakst waarneembare ster en vergelijk met de waardeschaal.

voorjaar 2009 Cursus kadervorming lichthinder

natuurpunt Educatie

35

Cassiopeia-test: randvoorwaarden

- De test wordt uitgevoerd met het blote oog
- Enkel tijdens maanloze nacht en wolkenvrij gebied
- Zorg er voor dat geen kunstlicht het oog rechtstreeks kan bereiken
- Gebruik een zaklamp met een rode filter om de kaart te bekijken
- Geef je ogen minstens 15 minuten de tijd zich aan te passen aan de duisternis
- Sterrenbeeld minstens 30° boven de horizon (herfst, winter, lente)

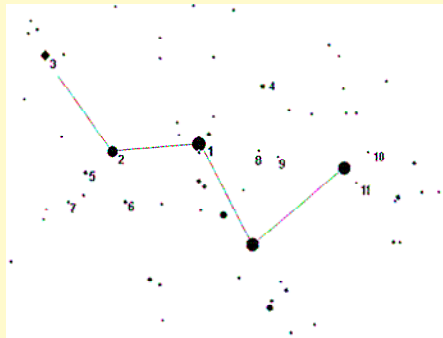
voorjaar 2009 Cursus kadervorming lichthinder

natuurpunt Educatie

36

Cassiopeia-test

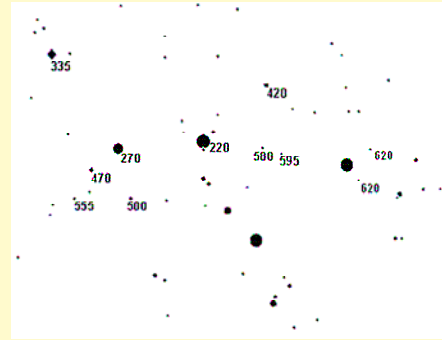
voorjaar 2009 Cursus kadervorming lichteinder

natuurpunt

37

Cassiopeia-test: waarden

voorjaar 2009 Cursus kadervorming lichteinder

natuurpunt

38

Cassiopeia-test

- Hoeveel sterren zie je van de genummerde sterren in kaart 1?
- Wat is de waarde van de zwakste ster?

Waarde zwakste ster	Kwaliteit sterrenhemel	Percentage Zichtbare objecten
0 - 300	Zeer slecht, zeer zware lichtvervuiling	0 - 6
300 - 450	Slecht, ernstige lichtvervuiling	6 - 22
450 - 560	Redelijk, matige lichtvervuiling	22 - 64
560 - 600	Goed, zwakke tot zeer zwakke lichtvervuiling	64 - 95
+ 600	Perfekte sterrenhemel	100

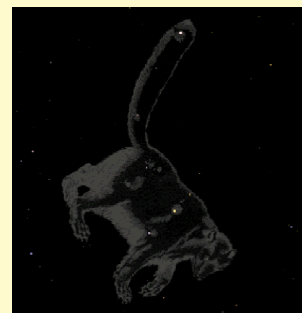
voorjaar 2009 Cursus kadervorming lichteinder

natuurpunt

39

Kleine beer

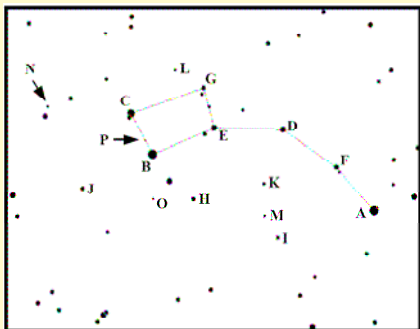
voorjaar 2009 Cursus kadervorming lichteinder

natuurpunt

40

Kleine beer

Letter	Lm
A	2.1
B	2.4
C	3.0
D	4.3
E	4.4
F	4.4
G	5.0
H	5.1
I	5.3
J	5.5
K	5.8
L	6.0
M	6.1
N	6.3
O	6.5
P	8.7

voorjaar 2009 Cursus kadervorming lichteinder

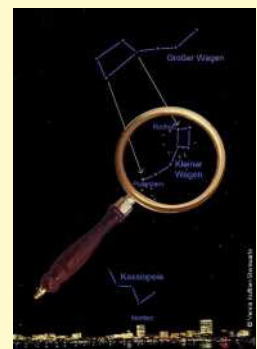
natuurpunt

41

Kleine beer

- <http://hms.sternhell.at/>

voorjaar 2009 Cursus kadervorming lichteinder

natuurpunt

42

Orion

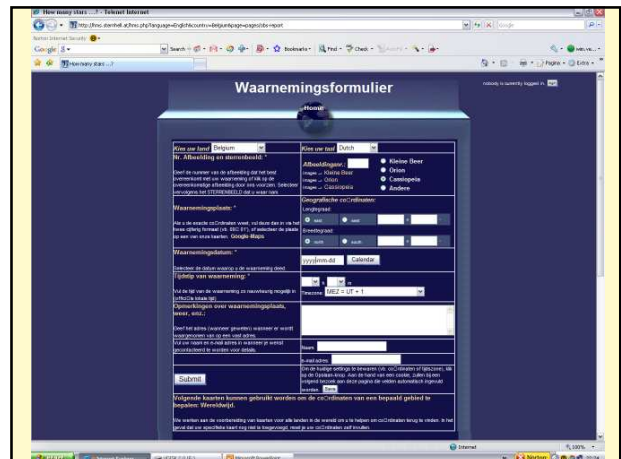

voorjaar 2009 Cursus kadervorming lichthinder

natuarpunt educate

43

Modelactiviteit 3

- Discussie over licht & veiligheid
 - Beroep doen op eigen inwoners inzake criminaliteit en verkeersveiligheid
 - Wandeling die o.m. een autoweg, een steegje, een kruispunt met of zonder verkeerslichten, een zebrapad, een park, een marktplaats, ... aandoet
 - Op elk van de vooraf bepaalde plaatsen stel je de vraag of de plaats voldoende veilig is.
 - Op elke stopplaats een stelling poneren

voorjaar 2009 Cursus kadervorming lichthinder

natuarpunt educate

45

Modelactiviteit 3

- *‘Verlichting zorgt ervoor dat de autoweg onveiliger wordt in plaats van veiliger want automobilisten gaan er sneller door rijden en hebben minder aandacht voor wat er op de weg gebeurt.’*
- Meer uitleg: De BIVV heeft in het Waalse gewest een studie gedaan waaruit bleek dat bij een lage verkeersdrukte op autosnelwegen verlichting een negatief effect heeft op de verkeersveiligheid.

voorjaar 2009 Cursus kadervorming lichthinder

natuarpunt educate

46

Modelactiviteit 3

- *‘Een afgelegen pad is niet veiliger wanneer het verlicht wordt. Als wandelaar of fietser zie je immers minder wat er langs het pad gebeurt omdat je ogen niet zijn aangepast aan het donker.’*
- *‘De continue verlichting van je achterdeur heeft weinig zin. De inbreker zal zelfs geen zaklamp nodig hebben en zal dus nog minder oprallen.’*

voorjaar 2009 Cursus kadervorming lichthinder

natuarpunt educate

47

Modelactiviteit 4

- **legendes, mythes of sprookjes vertellen** of wandelen langsheen **mysterieuze plekjes** in de gemeente
- **Doel:** Mensen op een ontspannende manier laten kennismaken met de donkere nacht om via deze weg de aandacht te vestigen op problematiek van lichtvervuiling en lichthinder.

voorjaar 2009 Cursus kadervorming lichthinder

natuarpunt educate

48

Vernieuwende ideeën

- Doe de nachtpicknick!
- Duik 's nachts eens onder water met je lokale duikclub.
- Laat je zaklamp thuis en stap de natuur in om de sterrenhemel beter te bekijken, misschien kom je het heispook tegen.
- Expositie over het nachtleven.
- Wandel eens in en rond een fort.

voorjaar 2009 Cursus kadervorming lichthinder **natuurpunt** educate 50

Vernieuwende ideeën

- Dichters in het donker, nodig een dichter uit en ga eens op een dak zitten om naar de sterren en de maansverduistering te zien.
- Mag het nog donker zijn? Een wandeling die in het teken staat van de felle verlichting van het verkeer.
- Vaar eens rond in het duister.
- Wat is duisternis eigenlijk? Is het nog wel ergens echt helemaal donker? We gaan in het bos op zoek naar plekjes waar ook in het donker nog licht te zien is.

voorjaar 2009 Cursus kadervorming lichthinder **natuurpunt** educate 51

Flitsen ten strengste verboden!

- Op zaterdag 15 maart 2008 vond de 13de Nacht van de Duisternis plaats. Deze campagne wil de problematiek van lichthinder en lichtvervuiling in de kijker zetten. ARGUS, Bond Beter Leefmilieu en SISA lanceerden voor die gelegenheid de fototentoonstelling: 'Flitsen ten strengste verboden!'.
- De fototentoonstelling werd onder het toezicht van gerenommeerd Standaardfotograaf Michiel Hendryckx, die met veel enthousiasme het patronaat van de Nacht van de Duisternis op zich heeft genomen.
- De fototentoonstelling werd het eerst getoond in de Antwerpse Boerentoren; en is nu een reizende tentoonstelling. Geïnteresseerd om ze uit te lenen? Vraag meer info: **Mike Desmet** (Bond Beter Leefmilieu).

voorjaar 2009 Cursus kadervorming lichthinder **natuurpunt** educate 52

Nacht in Stad Antwerpen 2004

- vuurspuwers en ander circusvolk verlichten de nacht
- onder deskundige begeleiding van een 10-tal stadsgidsen wordt langs gebouwen en bezienswaardigheden gewandeld waarvan het licht gedoofd is
- duistere verhalen
- afsluiting in EcoHuis met "Open Haard – theatervoorstelling"
- informatie over sterrenkijken op dak van het EcoHuis

voorjaar 2009 Cursus kadervorming lichthinder

natuurpunt Educate

55

Nacht in Stad Antwerpen 2007

- 19.30 uur – 20.00 uur Start bunkerwandeling
- 20.00 uur – 21.00 uur Bunkerwandeling
- 20.20 uur – 21.00 uur Natuurwandeling
- 21.00 uur – 21.15 uur Aankomst met warme drank
- 21.15 uur – 21.45 uur Gerd De Ley
- 22.00 uur – 22.45 uur Vleermuizen voordracht

voorjaar 2009 Cursus kadervorming lichthinder

natuurpunt Educate

56

Nacht in Stad Antwerpen 2008

- Doven klemtoonverlichting : Vleeshuis; Stadhuis; Maegdenhuis; Rubenshuis ; EcoHuis,..
- Om extra kosten te vermijden worden de lichten gedoofd van vrijdagavond tot maandagochtend.
- N8 – programma in EcoHuis van 20 tot 23 uur met vooral "Spinnenmenu" in EcoCafe
 - spinnenvoordracht door Koen Van Keer, ASOP
 - gedichten door Peter Holvoet-Hanssen;
 - sterrenkijken Urania Diensten vzw;
 - presentaties omtrent lichtpollutie

voorjaar 2009 Cursus kadervorming lichthinder

natuurpunt Educate

57

Beleidsacties (naast NvdD)

- Gemeentelijke audit
- Charter lichthinder (overzicht mogelijke acties)

voorjaar 2009 Cursus kadervorming lichthinder

natuurpunt Educate

58

Charter Lichthinder

- Actie tot 2005 maar inschrijven nog mogelijk
- 3 niveau's:
 - Niveau 1 : **INSTAPNIVEAU**
 - Niveau 2: **VERDERGAAND NIVEAU**
 - Niveau 3: **AMBITIEUS NIVEAU**

voorjaar 2009 Cursus kadervorming lichthinder

natuurpunt Educate

59

Charter lichthinder

- Engagements op 3 vlakken:
 - **preventief / inventarisatie**: het voorkomen van lichthinder / -vervuiling en/of het inventariseren van bronnen van lichthinder / -vervuiling
 - **curatief**: het structureel aanpakken van de bronnen van lichthinder / -vervuiling
 - **communicatief / sensibiliserend** / vorming: opzetten van doel- en doelgroepgerichte communicatie- en/of informatiecampagnes of acties, vorming

voorjaar 2009 Cursus kadervorming lichthinder

natuurpunt Educate

60

Charter lichthinder

- Engagementsverklaring:
- 1. De gemeente verklaart een beleid te voeren dat erop gericht is om door haar activiteiten zo weinig mogelijk lichthinder te veroorzaken;
- 2. De gemeente verbindt er zich toe een rationeel energie- en verlichtingsbeleid te voeren;
- 3. De gemeente streeft er naar het bewustzijn van haar burgers omtrent lichthinder te vergroten door middel van sensibilisatie;
- 4. De gemeente engageert zich om efficiënt en effectief op te treden bij vaststelling van of een klacht over een acuut geval van lichthinder;
- 5. De gemeente engageert zich om een voortrekkersrol te spelen op het vlak van lichthinder.

Charter Lichthinder

• Instapniveau:

- *Eenvoudige evaluatie monumentverlichting en verlichting sportterreinen*
- *Aanpakken van ernstige vormen van lichthinder veroorzaakt door monumentverlichting (of andere openbare gebouwen) of verlichting van sportterreinen in beheer van de gemeente*
- *Publiceren van sensibiliserend artikel in gemeentelijk infoblad en/of via gemeentelijke website*
- *Participeren aan Nacht van de Duisternis*

Charter Lichthinder

- **Verdergaand niveau**
- *Opleggen van bijkomende reglementering (te kiezen uit):*
 - 1. Opleggen voorwaarden omtrent lichthinder aan vergunningsplichtige bedrijven
 - 2. Opstellen van politiereglement met bijkomende voorwaarden m.b.t. lichthinder
- *Inventarisatie klachten m.b.t. lichthinder (soort hinder, aantal klachten en locatie)*
- *Inspectieprogramma lichthinder op basis van Vlarem II – regelgeving (focus op bedrijventerreinen)*
- *Bij het vernieuwen of het plaatsen van nieuwe openbare verlichting wordt gekozen voor energiezuinige toestellen die weinig lichthinder veroorzaken.*

Charter Lichthinder

• Verdergaand niveau (2):

- *Organiseren van infosessie voor doelgroepen of ludieke actie, bij voorkeur i.s.m. lokale verenigingen*
- *Opzetten van een positieve communicatieactie omtrent bijkomende reglementering*

Charter Lichthinder

- **Ambitieuus niveau:**
- *Na inventarisatie types lampen en armaturen die gebruikt worden voor de openbare verlichting, opstellen van actieplan voor de vernieuwing van de meeste hinderlijke toestellen.*
- *Uitgebreide audit buitenverlichting (openbare verlichting, monumentverlichting, industriële verlichting)*
- *Opzetten van een doelgroepgerichte campagne naar dienstensector en industriële sector*
- *Concrete maatregelen zoals het instellen van (potentiële) donkertegebieden of van een avondregime in het buitengebied*

In kaart brengen en vervangen van hinderlijke openbare verlichting

Opmaak lichtplan

- Algemeen ontwerp voor stedelijke omgeving:
Welke verlichting is wanneer en voor welke installaties nodig?
- Op lange termijn
- Ondermeer regels omtrent maximumluminanties en lichtsterktes

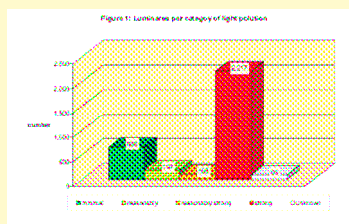
Preventie lichthinder vzw

- Diensten naar overheden toe:
 - Gemeentelijke audit
 - Adviesverlening

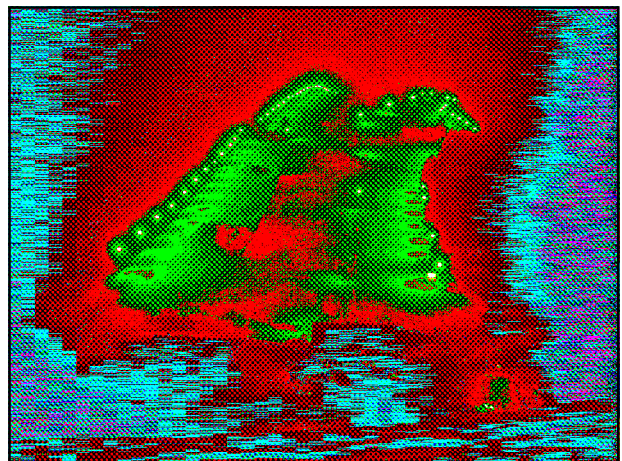
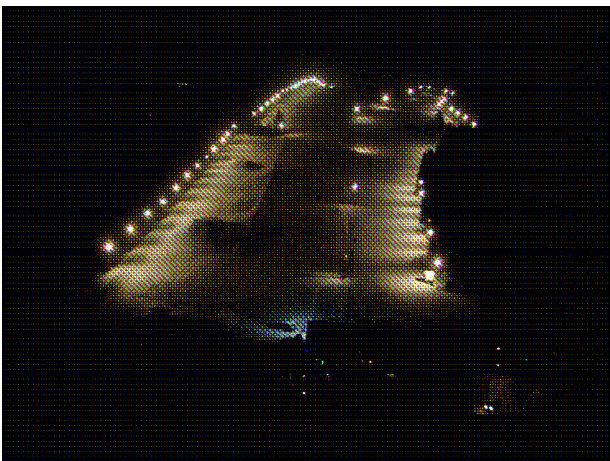
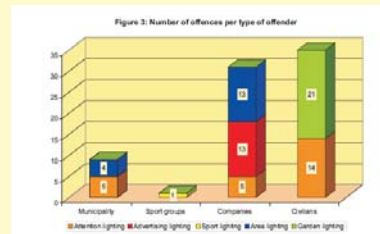
Gemeentelijke audit

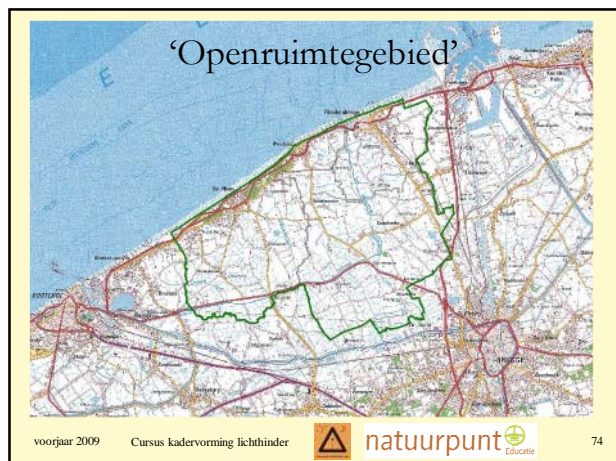
- Voorbeeld gemeente Putte
 - Categorien lichtvervuiling

Gemeentelijke audit

- Voorbeeld gemeente Putte
 - Types overtredingen

Project lichthinder

- Verschillende projecten rond de verbetering van de beeldkwaliteit van het landschap
 - Ondergrondse leidingen
 - Veevangkooien
- Ook lichthinder bedreigt de beeldkwaliteit

voorjaar 2009 Cursus kadervorming lichthinder **natuurpunt** Educatie 75

Verloop project

- Contact opgenomen met Preventie Lichthinder vzw: hoe kunnen we zicht krijgen op de licht(hinder)bronnen?
- Voorstel om te inventariseren via foto's en te werken met lokale vrijwilligers.
- Vzw leidt vrijwilligers op
- Vzw inventariseert samen met vrijwilligers

voorjaar 2009 Cursus kadervorming lichthinder **natuurpunt** Educatie 76

Dulomi

- Dulomiproject BBL "Lokale besturen verlichten zonder hinder" was lopende
- BBL stelde voor om het project in de Oudlandpolder als voorbeeldproject op te nemen
- Zij maakten een handleiding van de opleiding van de vrijwilligers, bruikbaar voor andere gemeenten

voorjaar 2009 Cursus kadervorming lichthinder **natuurpunt** Educatie 77

Kostprijs

- Werken met vrijwilligers drukt de kostprijs
- Aanvaardbare kostprijs voor werken uitgevoerd door Preventie Lichthinder vzw en BBL (vnl onkostenvergoeding)
- Niveau 3 project SO: extra subsidies

voorjaar 2009 Cursus kadervorming lichthinder **natuurpunt** Educatie 78

Voor de wakkere burger...

- Acties:
- 1. Constructieve opmerkingen formuleren op:
 - Milieubeleidsplan
 - Milieujaarprogramma
- 2. Milieuraad informeren en adviseren en/of zelf lid worden
- 3. Nieuwe bouwprojecten? Wees er op tijd bij!
- 4. Sanering lokale pijnpunten vragen
- 5. Meedoen aan Nacht van de Duisternis i.s.m. gemeente
- 6. Andere lokale initiatieven

Voorbeeld Provincie West-Vlaanderen: bedrijventerrein Ieper

- Europese projecten:
Plan aanleg bedrijventerrein + plaatsen verlichting langs kanaal Ieper – IJzer
- PROBLEEM: de **Meervleermuis** heeft foerageroute langs kanaal.
Is een habitatrictlijnsoort = verplichting op alle vlakken zo veel mogelijk te beschermen!
DE SOORT IS ERG LICHTSCHUW!

Actie

- Milieuraad: onmiddellijk actie o.a door schrijven brieven (vraag bij aanleg rekening te houden met dit gegeven).
- Daarop overleg tussen milieuraad, Provincie, WVI, netbeheerder, Preventie Lichthinder vzw, vleermuizenwerkgroep Natuurpunt.
- Belofte netbeheerder: lampen met paralumens (spiegels die strooilicht voorkomen).

- Belofte werd niet nageleefd.
- Opnieuw actie en overleg.
- Lampen daarna aangepast MAAR paralumens verkeerd gestoken, dus wel strooilicht!
- Opnieuw onderhandeld tot aanpassing uiteindelijk doorgevoerd (lange weg!)
- Meerkost hierdoor: 3.740 € + véél werk

Kanaal Ieper – IJzer VOOR aanpassingen

Kanaal Ieper – IJzer NA aanpassingen

Conclusie

- Ondanks akkoord alternatieve aanpak in eerste instantie toch niet nageleefd (=moeilijkheid thematiek)
- Resultaat door
 - goede samenwerking tussen milieuraad, Vleermuizenwerkgroep Natuurpunt, vzw Preventie Lichthinder en Provincie,
 - op de hoogte zijn van wat leeft in de eigen gemeente en tijdig anticiperen op aankomende problemen
 - VOLHARDING (!)
- Er werd niet structureel gewerkt, wel 'ad hoc', à la carte, volgens de zich aandienende situatie.

Meer informatie

- www.preventielichthinder.be/kadervorming
- www.nachtvandeduisternis.be

En nu naar buiten...

